... sen 10 myngo.

Byxii oronuudai proletaarinar, negedegti!

Buriaad-Mongol YNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 85 (2725)
1939 onoi
APREELЬ
14
Piaatnica

16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

SOVEED ARADAI INTELLIGEENCE

...anai intelligeence bolbol ...dai şimegenь, soveed gaza... şime bajaliganь myn. Manai ...ujixe exe oronoi byxii azal... xamta soveed intelli...nce bolbol өөriingөө byxii ...iiji, өөriingөө byxii şadaba... kommuniis oobşçestviiji ...guulgada ygene. Paartiiin ...III sjeezdeer tabigdahan, tui...jixe zorilgo—tereşelen eko...miiçeska talaaraa tyryy kapi...iis oronuudiiji xysexe ba ur...ь oroxo gehen zorilgo bol... kommuniizmiiji baiguulag...ai tyryy zergede jabagşa, ...eed intelligeenciin tvoorçes...xysiiji ulam byri jixedxene ...arbadaxin şangadxana.

...olьşeviig paartiiin istoriiçes... sjeezdiin itooguudta zoriuu...daza, byxii oron dotor bol...n olontooto suglaanuud ba ...iingnyyd deere, intelligeen... tyleөlegşed—exe oronoi ...ete partriooduud — bolbol ...ta susaraşagyigөөr slyziil...e, Leenin—Staalinai xere... tyleө susarşagyi temeselde ...ingөө belen baihan tuxai ...en hanalaar xelene.

...anai soveed intelligeenciin ...muud bolbol 9,6 millioon ...ydtei, ton gaixamşag jixe ...e bolno. Manai intelligeen... byleneriiji toololsoxodo, ...ligeence xadaa Soveed So...ai aradzonoi 13-14 proceen... bolno. Soveed intelligeen... zergenyyd jamar tyrgөөr ...za baihiijinь, Staalinai ne...zete moskoovsko avtozavoo... intelligeenciin suglaan tu... „Praavdada" tolilogdohon ...eriaalnuudhaa medeze bol... baina. Ene zavood deere ...ondo 410 inzeneerne-tex...eske xydelmerilegşed bai... Mynөө tedener xadaa za...d deere 5196 boloo. 12-hoo ... daxin urgalta! Inzeneerne...niiçeske xydelmerilegşed bol... byxii xydelmerişedei 20 pro...tenь bolno.

...ntelligeenciin jamar gaixam... kaadrnuud—agronoomuud, ...şanar, vraaçuud dereevnide ...aab, tedener bolbol agro...nikiiji jamar tyrgөөr dee...ylne, kolxoozno dereev... bajaligiiji b... kylьtyyriiji ...ar tyrgөөr yrgedxene gee...

...ynөөnei soveed intelligeen... bolbol aradtajaa ton niagta ...saagaar xolbootoi, tere bol... şine ovşçeestvenne stroin — ...taliizmiin baaza deere formii...algdaa. Azalşadai dundahaa ...an, xeden zuu miangan za... xynyyd bolbol өөriingөө ...aavta xuuşan intelligeenciiji ...eeze, intelligeeciin zerge...diiji nemeene. Aguujixe so...is revoliyyce bolbol znaa... oroi xiarada xyrexe ar... aradta neeze, aradai talaant...dai urgaltada xysen tyges ...oog ygөө.

...Itoog deere bidener bolbol ...өө өөriingөө sostaavaarşji, ... өөriingөө sociaalьna-poli...eske ynge şaraigaarşji xuu... byrzyaazna intelligeence-... yndeheөөreө ilgaatai, olon...o, şine, ara...ai, socialiis in...igeencetei bainabdi.

...Pomeeşçigyyd ba kapitaliist...dta slyyzbe xeze baihan, ...an, revoliyyciin urdaxi in...geencede, tereende etige...yi ba tereentei temesexe ...aşagyi şuxala geze zaabari...ag, intelligeence tuxai xuu... teoori bolbol xysed taraaxa ...aa. Mynөө, ene teoori xa... өөriingөө naha barahan ba ... bolbol manai şine soveed ...eligeencede taaraxaa bolin... baina". (Staalin).

...Pisaatelь M. Bazaan bolbol ...jev goorodoi intelligeenciin ...aan deere, 1939 onoi ap...eliin 2-to, doklaad soogoo ...eze medyylbe:

„Bodoto soveed intelligeent ...ene xadaa delxei deere sy...tei, egeel tyryy intelligeent, ...xein aguujixe geeni nyxer ...alinaar yrgelzelyylegdehen ... debzyylegdehen, delxein ...tyyriin ton ynder tuilalta...daar zebseglegdenxei intel...eent myn. Tere bolbol Lee...dei adali baixa johotoi, te...ada Staalindai adali baixa ...toi".

Ukraiinska poeed nyxer Bazaan bolbol byxii soveed intelligeenciin, soveed oobşçestviin byxii tyryy xynyydei hanal ba bodoliiji xaruulhan baina.

Aradtaa aguujixe slyzeeni, kommuniizmiin ideaalnuudai torzestvoogoi tyleө aguujixe temesel xadaa soveed intelligeenciin tvoorçesko şadabariiiji yrgedxene. Xynei hanal bodoloi syleөtei xygzeze baigaa, xynei byxii erxim uxaanuudai bejelyylegdeze baigaa, ene soveed orondo azabaixa, xydelmerilxe ba bytөөxenь xyxiyy sengelig. Iimehee soveed iskyysstvo xysen tyges baina, iimehee soveed literatuura bolbol dostoino ba şuud zorimgoi, iimehee guurhan ba kiistiiin erxim xydoozniguud bolbol deede xydoozestvenno masterstvoogoi şine şine obrazeecyydiiji өөriingөө aradta zil byri ygene.

Zişee bolbol soveed kinomatograafiiiji abaad yzeje. Ynder deede iskyysstviin obrazeecyydiiji xaruulhan, „Piootr Peervii", „Aleksaandr Neevski" „Leenin Oktiaabrьda", „Leenin 1918 ondo", „Goorьkiiin deetstvo", „Şçoors" g. metiin, iimenyyd kartiinanuudiiji gargalga bolbol eksploataaciin genzehee syleөrehen, aradai kylьtyyriin, soveed kylьtyyriin xysete urgaltiin demonstraaca myn.

Soveed intelligeence—ene xadaa ceement geeşe, eneengyigөөr kommuniizmiin gerelte haixan geriiji barixa argagyi. Soveed intelligeence—ene xadaa kommuniizmiin xysed torzesttvoogoi tyleө temeselde maassiin xytelberilegşed, manai kaadrnuud geeşe.

„Kylьtyyriin xynyyd, teexnike ba nauukiin xynyyd, şine ba xuuşanai intelligeence, manai stydeençestvo ba zaluuşuudaar nemegdedeg kvalificiirovanne xydelmerişedei kaadrnuud — ede xadaa şine aguujixenyyd zorilgonuudiiji dyyrgexiinь tula, eelzeende tabigdahan ekonomiiçeska gol zorilgiiji bejelyylxiinь tula, gurbadaxi tabanzilei plaaniiji ilaltataigaar gyisedxexiinь tula, soveed aradta xeregtei baina". (**Moolotov**).

Bide—tyryy kylьtyyriin oron geeşebdi. Bidener bolbol xyn tyrelteneөr baiguulagdahan, byxii ynete kylьtyyrne jyymiiji, manai zakoonno nasleedstvo geeşe geze, gamtaigaar abanabdi, tedeniiji şine zargalta socialiis oobşçestviin slyyzbede xanduulnabdi.

Өөriingөө nacionaalьna kylьtyyrnyydeer beje bejee bajazuulan, manai oronoi araduud bolbol socialiizmiin negen kylьtyyriiji baiguulna, ene kylьtyyre xadaa zol zargalda ba syleөde oşoxo zamiiji byxii delxein azalşadta gereltyylze ygene.

Xiliin saanaxi intelligeenciin azabaidal ajuultai ba xaranxii. Kylьtyyre ba kylьtyyriiji erxilegşe—intelligeenciiji faşiizm xadaa yzen jadaza xaradag.

Manai aguujixe aradai intelligeence bolbol byxii azalşadtai xamta kommuniis paartiiiji ba terenei Staalinska Centraalьna Komiteediiji niagta toiron, kommuniizmiiji baiguulza baina. Arad bolbol өөriingөө intelligeencede bajasxalanta tvoorçestviin orşombaidaliiji baiguulan, tereeniiji gynzegii xyndeleløөr xyrieelne. Soveed intelligeenciin saaşanxi ideine xymyyzelge, tereenei saaşanxi bolьşeviig xatuuzal bolbol kommuniizmiin baiguulaltiin aguujixe plaanuudiiji tyrgen bejelyylxe talaar manai exe orondo tuhalaxa baina.

Paartiiin XVIII sjeezdiin togtoomzonuud xadaa byxii soveed aradai ba tereenei intelligeenciin programmma boloo.

Ede togtoomzonuudiiji şiidxexiin tyleө soveed intelligeence bolbol өөriingөө xysenyydiiji gamnangyi temesexe baina!

(„PRAAVDIIN" TYRYY BIŞEGHEE).

Moskoovsko ooblastiiin seelьske soveedyydei tyryylegşenerei soveşçaaniiin, SSR Sojuuzai byxii seelьske soveedyydte XANDALGA

Xyndete nyxedyyd! Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) paartiiin XVIII sjeezd bolbol socialiizmiin tyleө manai aradai geroiiçeska temeselei itooguudiiji gargahan ba kommuniizm teeşe uragşaa dabxixa saaşanxi xydeløөnei programmiiji xaraalhan baina.

Oiriin sagai torşo soo, Jevroopiin nelieed xygzengi kapitaliis oronuudiiji ba Ameerikiin Xolbooto şhtaaduudiiji ekonomiiçeska talaar xyseze urdanь oroxo gehen—SSSR-ei ekonomiiçeska gol zorilgiiji dyyrgexiin tyleө temesel bolbol ene aguujixe programmiiji şiidxelgede ton şuxala zvenoonь myn bolno.

BKP(b)-ein XVIII sjeezd bolbol manai saaşanxi xydelmeriiin aguujixe plaaniiji—SSSR-ei aradai azaxiin xygzeltiin gurbadaxi tabanzilei plaaniiji batalhan baina.

SSSR bolbol gurbadaxi tabanzilde xygzeltiin şine polosaada, angigyi socialiis oobşçestvo baiguulgiiji dyyrgeltiin ba socialiizmhaa kommuniizmda şata damzan orolgiin polosaada orohon baina, tiixetei xamta, azalşadiiji kommuniis xymyyzyylgiin, xynyydei soznaanida kapitaliizmiin ylegdelnyydiiji ygei bolgolgiin xereg xadaa şiidxexii udxaşanartai bolxo baina.

BKP(b)-ein XVIII sjeezd deere xegdehen, nyxer Staalinai istoriiçeska doklaad bolbol partiiina ba partiiina bişe bolьşeviigyydei manai byxii kaadrnuudiiji, byxii soveed aradiiji kommuniizmiin tyleө temeseldenь xysen tyges zebsegeer zebseglehen baina. Nyxer Staalin bolbol socialiis gyrenei rooliiiji ba xydelmerişen angiiin diktatuuriiji saaşadanь bexizyylxe zorilgiiji ton jixe gynzegiigөөr ba xyseteigөөr temdeglehen baina.

Bidener, Moskoovsko ooblastiiin selьsoveedyydei tyryylegşener bolbol BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin togtoomzonuudhaa garhan, seelьske soveedyydei eelzeete zorilgonuud tuxai asuudaliiji oblastnoi soveşçaani deere zyblen xelseze, Staalinska Gurbadaxi Tabanzilei neremzete socialiis sorevnovaanida orolsonobdi, myn tereşelen SSR Sojuuzai byxii selьsoveedyydiiji manai zişeeji dagaxiiji uriaalnabdi.

Nyxer Staalinai istoriiçeska zaabarinuud ba BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin togtoomzonuud deerehee, bidener bolbol iime ujalganuudiiji өөhed deeree daaza abnabdi:

1. Manai Staalinska Konstituuciiji erid bejelyylxe, socialiis demokratiiiji byxii xemzeegeer xygzyylxe, azalşadai dunda politiiko- oilguulamziin xydelmeriiiji erid haizaruulza, tedeniiji, paarti ba soveed praviitelьstvoor tabigdahan azaxiin-politiiçeske ba kylьtyyrne zorilgonuudiiji bolьşeviig dyyrgeltede mobilizovaalxa.

Soveedyydei byxii xydelmerinyydte maassanuudai goolosiiji ton honoroor duulxa, depytaaduudai, өөriingөө xydelmeri tuxai ba tereende ygtehen nakaazuudiiji dyyrgeltiin tuxai, hungagşadai urda sistematiiçeska otçootnostiiiji ba taharşagyi xolbooji xangaxa.

Xydөө azaxiin tyryy xynyydte ba soveed intelligeencede tyşegleze, soveedyydei xydelmeriiiji ba terenei seekcenyydiiji byxii xemzeegeer haizaruulxabdi, depytaaduudai, leeninske-staalinska tiipiin politiiçeske deejatelьnyyd, aradai dostoino slygaanuud baixiinь tulada tedenei rooliiiji deeşenь yrgexebdi.

2. Kolxoozuudiiji organizacioonno-azaxiin talaar bexizyylxe, kolxoozniguudai politiiçeske ba yiledberiiin aktiivnostiiiji deeşelyylxe talaar өөhediingөө eseşe susarşagyi xydelmeriөөreө bidener bolbol xydөө azaxiin arteeliiin staalinska ustaavai erid bejelyylgiiji, socialiis obşçeestvenne zөөriiiji xamagaalga ba kolxoozno disciplіiniin bexizyylgiiji xangaxabdi geze ujalgaa ygenebdi.

Sovxoozuudta ba kolxoozuudta staxaanovska xydeløөji yşөө yrgenөөr delgeryylxe, xydөө azaxiin tyryy xynyydte yderbyriiin tuhalamza yzyylxe ba tedenei xydelmeriiin oopediiji zvenoonuud, brigaadanuud, feermenyyd, kolxoozuud ba sovxoozuud deere delgeryylxe jabadaliiji өөhediingөө ton şuxala zorilgo bolgon tabinabdi.

3. Byxii hurguulinuudta, klyybyydte, unşalgiin baişanguudta, bolьniicanuudta, ambulatoorinuudta, selьpoonuudta, pooçtiin xydelmeride ba seelьske bişe bişe yçrezdeeninyydte xydelmerinyydiiji zişeete hainaar emxidxelgiiji xangaza, xynzonoi nelieed urgahan xeregselnyydiiji ba ulam jixeer deeşelze baihan kylьtyyrne-betovoi eriltenyydiiji yşөө hainaar xangaxa.

Yzeg bişeg medexegyişyydiiji ba yzeg bişeg baga medegşediiji huralsalda xabaaduulza, 1940 ondo Moskoovsko ooblastiiiji byxii deeree yzeg bişeg medexe ooblastь bolgoxo.

Manai dereevninyyd ba seloonuudiiji azana haizaruulxiin asuudalnuudta ton serьjoozno anxaralaa tabixa — tarimalnuudaar nogooruulgiiji organizovaalxa, ton prostoi tratyaarnuudiiji xexe, byxii xargiinuud ba xyyrgenyydiiji zoxid bolgoxo, xargiinuud deere zaabari temdegyydiiji baiguulxa, seelьske yçrezdeeninyydei geroyydte gurimiiji ba kylьtyyriiji baiguulxa.

4. Bidener bolbol Moskoovsko ooblastiiiji, Moskvaa goorod ba Moskoovsko ooblastiiin promiişlenna ceentrnyydiiji kartaavkaar, oovoşçonuudaar ba malazalai produuktnuudaar xysed xangaxa baaza bolgoxiin tyleө eseşegyigөөr temesexebdi.

Nyxer Staalinai zaabariiiji ba BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin togtoomzonuudiiji dyyrgeze, manai Moskoovsko ooblastьdo oiriin nege-xojor zilnyyd sөө iime urgasanuudiiji tuilaxiiji өөhed deeree ujalganuudiiji abnabdi.

Oroohonoi talaar — gektaar byrihөө 13-14 ceentnerhee baga bişiiji;

Kartaavkiin talaar—gektaar byrihөө 160 ceentner;

Kapuustiin talaar — gektaar byrihөө 300 ceentner;

Ygerce ba honginiin talaar—gektaar byrihөө 120 ceentner;

Morkooviin talaar— gektaar byrihөө 250 ceentner;

Sviookliin talaar — gektaar byrihөө 200 ceentner;

Lioon voloknoogoi talaar—gektaar byrihөө 3,5 ceentner;

Kleeverei talaar—gektaar byrihөө 2,5 ceentner.

Malazaliiji xygzyylelgiin gyrenei plaaniiji dyyrgexe, hy haalgiiji byri deeşenь yrgexe ba Lyxoviiske ba Rameenske raioonuudai malazalai tyryy xynyydei oopediiji yrgenөөr delgeryylxiin yndehe huuri deere, oiriin 2-3 zilnyydte furaazna ynieen byrihөө dunda zişeegeer 3 miangan kilograammhaa ylyy hy haalgiiji tuilaxa.

Byxii tyrelei malnuudai talaar plemennoi xeregei baidaliiji byxii xemzeegeer haizaruulxa, morinoi too tolgoiji oloşoruulxa ba ooblastьdoxi bilşeeriin azaxiiji zişeete baidaltai bolgoxo.

Ynder deede urgasa abxiin tula, 1939 onoi xabarai tarilgiiji zişeete hainaar yngergexe ujalga abnabdi, yrehiiji nariaar sortirovaalxa ba ugaaxa, mineraalьna niutagai ydobreeninyydiiji xysed dyyrenөөr xereglexe, liooniin tarilgiiji gurbadaxin propoolkodo oruulxa, tarilganuudta tezeel ygexe, kartaavkiin xaxalalgiiji 2-3-haa ysөөn bişe xexe; ooblastiiin byxii kolxoozuud ba sovxoozuudta oovoşçonuudiiji tarilgiin plaaniiji dyyrgexe, tarilgiin xoinohoo hain xaruuhalalgiiji ba urgasiiji geengyigөөr xuriaaxa jabadaliiji xangaxa.

Ede tuilaltanuudai yndehe deere, 1939—1940 onuudai Byxesojuuzna xydөө azaxiin viistavkede xabaadalsaxa erxe abhan kolxoozuud ba xydөө azaxiin tyryy xynyyd selьsoveed byride baixiijinь tuilaxa.

Paartiaar tabigdahan zorilgonuudiiji bejelyylxiin tyleө temeseldee, kapitaliis xyrieelelge tuxai, nyxer Staalinai zaabariiiji hanaza, bidener bolbol өөhediingөө revoliycioonno heremziiji byri deeşenь yrgexebdi, faşiizmiin şoodbori aagentnuud — trockiis-buxaarinska xog boguudiiji ba aradai byxii busad daisadiiji esestenь xyrter buta soxixo ba ygei xexebdi.

Manai Aguujixe Sosialiis Exeoronoi oborooniiji, Xydelmerişen-Tariaaşanai manai aldarta Ulaan Aarmiiin xyse şadaliiji byxii xemzeegeer bexizyylxebdi. Selьsoveed byxenei dergede oboroonno seekcenyydiiji organizovaalxabdi, Osoaviaxiimiin, ROKK ba fizkylьtyyrne organizaacanuudai xydelmeriiiji erid haizaruulxabdi.

BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin togtoomzonuudaar zebseglegdeze, bidener bolbol byxii soveed aradtai negen xamta, manai aguujixe paartiiin xytelberi doro jabaza, Staalinska Gurbadaxi Tabanzilei plaaniiji dyyrgexe ba ylyybşelen dyyrgexiin tyleө temesexebdi.

Socialiizmiin oronoi aguujixe ilaltanuudai organizaator—Byxesojuuzna Kommuniis (bolьşeviigyydei) paarti mandag!

Byxedelxein azalşadai voozdь,-manai xani ba esege—nyxer Staalin mandag!

SSSR-ei OORDENUUD BA MEDAALЬNUUDIIJI BARIUULGA

Apreeliiin 8-da SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe nyxer Kaliinin bolbol şagnagdagşadta oordenuud ba medaalьnuudiiji bariuulba.

Soveed Sojuuzai oboroonno xyse şadaliiji byxezyylxe talaar praviitelьstviin speciaalьna daabarınuudiiji obrazcoovoor dyyrgehenei tyleө ba geroistvo xaruulhanai tyleө şagnagdahan, maioornuud Gaidareenko ba Zveerev gegşedte Soveed Sojuuzai Geroi nere zerge olguulxa tuxai graamota ba Leeninei oorden bariuulagdaba.

Xasaan nuurai raioondoxi oboroonnodo xaruulhan erelxeg ba doobleştiiin tyleө, bojevoi daabarinuudiiji obrazcoovoor dyyrgehenei tyleө şagnagdahan, bojeecyyd ba komandiirnuud bolbol oordenuud ba medaalьnuudiiji abba.

Tereşelen RKKA-iin bojeecyyd, komandiirnuud ba politxydelmerilegşed, soveed iskyysstviin xydelmerilegşed, soveed nauukiin xydelmerilegşed bolbol oordenuud ba medaalьnuudiiji abba.

Nyxer Kaliinin bolbol şagnagdagşadiiji amarşalba ba saaşadaxi xydelmeridөө şinenyyd amzaltanuudiiji tuilaxiijinь xysebe.

SSSR-ei VERXOOVNO SOVEEDEI PREZIIDIYMEI YKAAZ

SSSR-ei UHAN ZAMAI TRAANSPORTIIN ARADAI KOMISSARIAADIIJI XUBAAXA TUXAI

SSSR-ei Uhan zamai traansportiin aradai komissariaadiiji xojor aradai komissariaad bolgon xubaaxa:

1. SSSR-ei Dalain Floodoi Aradai Komissariaad, terenei sostaavta Narkomvoodoi medelde baihan dalain poortnuudiiji, sydoremoontno ba sydobaiguulgiin zavooduudiiji ba dalain traansportiin bişe bişe predprijaatinuud ba organizaacanuudiiji oruulxa.

2. SSSR-ei Gol-myrenei Floodoi aradai komissariaad, terenei sostaavta Narkomvoodoi medelde baihan gol-myrenyydei sydoxoodno zamuudiiji, gol-myrenei floodiiji, gol-myrenyydei poortnuud ba priistaninuudiiji, gol-myrenei zatoonuudiiji, sydoremoontno ba sydobaiguulgiin zavooduudiiji, gol-myrenyydei bişe bişe predprijaatinuud ba organizaacanuudiiji oruulxa.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe
M. KALIININ.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarь
A. GOORKIN

SSSR-ei VERXOOVNO SOVEEDEI PREZIIDIYMEI *YKAAZ*

SSSR-ei GOL-MYRENEI FLOODOI ARADAI KOMISSAARTA NYXER Z. A. ŞAŞKOOVIIJI TOMILOXO TUXAI

SSSR-ei Gol-myrenei floodoi Aradai Komissaarta nyxer Zosiim Alekseejeviç Şaşkooviiji tomiloxo.

SSSR-ei Vexoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe
M. Kaliinin

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarь
A. Goorkin

SSSR-ei VERXOOVNO SOVEEDEI PREZIIDIYMEI *YKAAZ*

SSSR-ei DALAIN FLOODOI ARADAI KOMISSAARTA NYXER S. S. DYKEELЬSKIIJI TOMILOXO TUXAI

SSSR-ei Dalain Floodoi Aradai Komissaarta nyxer Semioon Semioonoviç Dykeelьskiiji tomiloxo.

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei tyryylegşe
M. KALIININ

SSSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei sekretaarь
A. GOORKIN.

Moskvaa, Kreemlь. 1939 onoi apreeliiin9.

SSSR-ei 11 ŞATARAI PEERVENSTVIIN FINAALAI URDA TEE

Apreeliiin 15-da Leeningraadta neegdexee baigaa Byxesojuuzna şatarai tyrniir bolbol SSSR-ei şatarai azabaidalda jixe sobiiti myn bolno. Ene tyrniirte soveed 18 erxim şatarşad xabaadalsaxa baina. SSSR-ei mynөөnei çempioon grossmeister Levenfiiş ba grossmeister Botviinnik xojoroi uulzaxanь jixe honin baina. Leningraadec Ragoozin, bakiinec Makogoonov, Lilijentaalь gegşed Botviinnik ba Levenfiiş xojoroi şanga konkyreentnyydenь bolno. Byxesojuuzna ene tyrniirte soveed taban zaluu maasternuud tyryyşiinxiee xabaadalsaxanь gebel: leningraadec—Tolyyş, moskviiçuud—Çistiakoov ba Kootov, kijevliaanin — Pogreebesski, gorьkovçaanin –Dybiinin.

Finaalai ilagşanь xadaa SSSR-ei çempioon ba grossmeister geze nere zerge abxa baina. Xerbee tyryy huurida xojor gy, ali nege xedii xabaadagşad garaa haanь, peervenstviin tuxai asuudal maatçaar şiidxegdexe baina.

BYXESOJUUZNA KOMMUNIIS (BOLЬŞEVIIGYYDEI) PAARTIIIN ISTOORIIIJI YZEGŞEDTE TUHALAMZA

Xydelmerişedei depytaaduudai soveedyydei urgan garalga

Xydelmerişedei depytaaduudai Ivaanovska Soveed

Rossiido xydelmerişedei depytaaduudai tyryyşiin Soveedyydei negeniinь xadaa 1905 onoi maida, Ivaanovo-Vozneseenske xydelmerişedei bygedeniitiin staaçkiin bolzo baixa yjede, Ivaanovo-Vozneseenske (mynөө Ivaanovo) goorodto togtoogdohon baina.

Ivaanovska tekstiilьşçigyydei azabaidalanь xynde xyşer baihan jym. Tere yjede baihan zakoonoi johoor, xydelmeriin yder 11 çaas soo yrgelzelxe johotoi baigaa. Xydelmeriin yder xadaa syytke soo faktiçeska 15 ba deeşe çaasuud boldog hen. Zaarobotna xyleheniinь tonşji baga—haradaa 11-15 tyxerig baihan jym.

Predprinimaatelьnuud xadaa zildee xojor daxin—xabar ba namar—xydelmerişediiji xyleheleze abdag baigaa. Ybel xydelxөөr, namar baixada xylehelegdehen xydelmerişedei zaarobotna xyleheniinь byri bagaar togtoogdodog hen.

Gebeş, ede ton baga zaarobotkiin jixeşegenь ştraafta xahagdadag baigaa. Xydelmerişed bolbol fabriiçna kazaarmanuud soo baidag hen. Bairiinь ysloovinuud jaaşagyi muu baigaa. Zeemske statiistika xadaa lime ciifrenyydiiji ygene: gurban kybiiçeske sazan plooşçadь deere yrgelzedee, 20 xyrter xynyyd bairaldag baigaa. Uitanxabşuu, buri burtag baidalhaa bolzo, xydelmerişedei ybeşelxe jabadalanь ton oloşorhon jym.

Ere ba exener xydelmerişed xadaa jamarşji erxegyi baigaa. Tedener bolbol fabriiçna-zavodskoi administraaciin zygөө zakoonno bişe eldebiin jabuulganuudiiji, duraaxa, doromzolxo jabadalnuudiiji yzedeg belei. Exenernyyd ilangajaa zobodog baigaa. Xydelmerişed ba fabrikaantnuudai xoorondoxi „zaviisima bişe" şingi posreednigyyd boloxo, fabriiçna inspeektornyyd xadaa xezeeş fabrikaantnuudai gariiji barin jabadag baigaa.

Xydelmerişedei teseşegyi azabaidalanь, өөhediingөө aidaliiji haizaruulxiin tylөө temeselde tedeeniiji tylxiөө hen. Zabastoovkonuud xadaa en ş. tereş predprijaati deegyyr orjolon bodohon baina.

Ivaanovska bolьşeviigyydei organizaaca bolbol 190[illegible] onoi exinde, barag xysetei baihan jym. Tere bolbol organizacioonno talaaraa, Jaroslaavlь goorodto baigaa, bolьşeviigyydei Seeverne Komiteedei medelde baihan jym. Ene partiina organizaaca bolbol xydelmerişedei dunda sag yrgelze yrgen agitaaca jabuuldag belei. Listoovkanuud taraagdadag ba zu-daa oi modon sooguur legaalьna bişe maassovkanuud yngergegdedeg baigaa. Bolьşeviigyyd bolbol xydelmerişedte, tedenei xyşer xynde baidalai şaltagaanuudiinь todorxoilon xeledeg ba zargalta azabaidalai tylөө temesexe zamuudiinь zaaza ygedeg hen.

1905 onoi janvaariin 9-ei sobiitinuudai hyyleer, revoliycioonno agitaaca ilangajaa şangadahan baina. Piiterske xydelmerişediiji buudan alalga xadaa byxii oroniiji, terenei toodo, Ivaanovo-Vozneseenskiiji xydelgehen jym. Goorodto zarim predprijaatinuud deegyyr xede xeden staaçkanuud bolboşji, olonxidool bytemzegyi yngerhen baina. Ivaanovska bolьşeviigyyd bolbol maida ivoonovska xydelmerişedei bygedeniitiin staaçka organizoovaalxa geze şiidehen baigaa.

Ene staaçkiin exilxehee nege xeden yder urda tee, RSDRP-ein ivaanovska organizaacaar listoovko gargagdahan baina. Tereen soonь: „Saaşadaa tesexe xysen xyrenegyi. Manai azabaidaliiji xariit, ezed bolbol bideneriiji jyynde xyrgөөb! Manai zobolonto azabaidalda xaanaş gerel xaragdanagyi!! Xyrөөb! , Çaas soxioo! Өөhediingөө bejenhee bişe, naidaxa xyn manda ygei. Erxim azabaidaliiji өөrtөө olxiin tula orolsoxo sag jiree. Xajagtii xydelmeriөө, manai zabostovaalhan nyxedtei negedegtii... Өөhediingөө xereglelnyydee zybşen xelsexiin tula goorodto, goorodhoo gaduur suglaragtii"

Main 24-de oi modon soo, goorodoi byxii predprijaatinuudhaa xydelmerişedei xabaadalsahan, legaalьna bişe partiina konfereence bolhon baina. Xydelmerişed bolbol teneseliiji exilxeer belen geze eneen deere todorxoilogdohon belei. Ylөөderiinь bygedeniitiin staaçkada xydelmerişediiji uriaalxa geze şiidxegdehen baigaa.

Main 25-ai ylөөnei 10 çaasta staaçka exilee. Udanşgyi, goorodoi byxii glaavna plooşçadь ba tereenei dergedexi yylicenyydei zarimaniinь zabastovaalhan xydelmerişedeer ezelegdehen baigaa.

Xeden arbaad miangan xydelmerişedei iime gaixamşag ebtei vestypleeni bolzo geze hanaagyi baihan zasaguud bolbol jixete megdeze, baxardahan jym. Plooşçadь deere jirehen kazaaguud xadaa ariin zergenyydte zogsoşood, jyyşji xengyi baigaa hen. Plooşçadь deere miiting exilze, tereen deere xede xeden agitaatornuud—partiina çleengyyd vestypaalhan baina.

Udaadaxi ydernyydtenь gorodskoi plooşçadь deere suglaanuud yrgelzelhen baigaa. Vladiimirske gybernaator goorodto jireed, seregyydee Ivaanovo-Vozneseenskede asaraza exilee.

Main 28-nai, eelzeete suglaanda 35-40 miangan bastovaalhan xydelmerişed jiree hen. Xede xeden agitaatornuudai vestypaalhanai hyyleer, suglaragşad xadaa faabrikanuudai toogoor gryypenyyd bolzo ilgaraad, өөhediingөө dundahaa 150 şaxuu tylөөlegşe depytaaduudiiji hungahan baina.

Ene bolhon suglaralga tuxai gadaadiin xeregyydei miniistrte gybernaatorai telegrafiirovalhaniinь: „fabrikaantnuudtai xelsee jabuulxiin tula depytaaduudiiji hungaxa geze şiidxegdebe. Zuram xazagairuulagdaagyi. Ookrugai ştaab xadaa xojordoxi zuuji, xojor batalьoon pexootiiji elьgeexenь".

Hungagdahan depytaaduud gexe gy, ali tiixede nereldeg johoor „depytaadska suglaan" xadaa xydelmerişedei depytaaduudai tyryyşiin Soveed bolhon baina.

Xydelmerişedei depytaaduud bolbol fabrikaantnuud ba zasaguudtai xelsee jabuulxiin tula hungagdahan baigaa, gebeş staaçkiin jabasada ede fyynkcenyydenь tyrgөөr xubilhan baina. Soveed xadaa oloxon le talaaraa goorodto zasagai xojordoxi oorganai rooliiji faktiiçeska dyyrgedeg bolhon baina.

Soveedei tyryyşiin zasedaani deere preziidiym hungagdahan ba xydelmerişedei eriltenyyd xaragdahan ba batalagdahan baina. Ede eriltenyydei 26 pyynktnyyd soonь aradai tylөөlegşediiji zarlalga, suglaanuudai, staaçkanuudai, xeblelei erxe sylөө, 8 çaasai xydelmeriiin yder ba busad naiman niite politiiçeske pyynktnyyd baihan jym.

Xydelmerişedei eriltenyyd bolbol ylөөderenь fabrikaantnuudai urda tabigdahan baigaa, tiigeed fabrikaantnuud xadaa tede eriltenyydiinь buruuşaahan baina. Bastovaalhan olomiangan xydelmerişedei miiting xadaa soveedei duradxalaar, byxii eriltenyydiiji xangataranь staaçkajaa yrgelzelexe geze şiidxeberi gargaa hen. Staaçka yrgedezel baigaa. Main eseste ivaanovcuudta Şyyin xydelmerişed—9.048 xynyyd, hyyleerenь Teikoovoi xydelmerişed—9.127 xynyyd niilhen baina. Iizede xydelmerişed—6.127 xynyyd zavastovaalhan jym. Udanşgyi, Ivaanovska raioondo 70000 şaxuu bastovaalagşad toologdoo hen.

Ede byxii maassiiji xydelmerişedei depytaaduudai ivaanovska Soveed xytelberilehen baina. Soveedei deejatelьnostinь xydelmerişedei eriltenyydiiji fabrikaantnuudai urda tabilgahaa exilee hen. Hyyleerenь, Soveedei erilteer, gooroddoxi arxinai laavkanuud xaagdahan ba azaartna naadanuud xorigdohon baigaa. Soveed xadaa zasaguudai xorihoor baitar, өөriingөө miliiciiji bii bolgozo, tereenei patruulьnuudanь faabrikanuudta ba zavooduudta tabigdahan ba eneende ştreixbreexernyydiiji oruulaagyi hen. Miliice bolbol tereşelen goorodto zuramiiji saxidag, suglaanuudiiji xamagaaldag baigaa.

Soveed bolbol gorodskoi niite suglaanuudhaa gadana, myn faabrikanuud deegyyr xydelmerişedei suglaanuudiiji zarladag belei. Xydelmerişen depytaaduud xadaa ende hungagşadaigaa urda otçoodoo xeledeg baigaa. Xydelmerişed bolbol ede suglaanuud deeree, depytaaduudtaa nakaazuudiiji ygedeg hen.

Staaçkiin proceesste, ivaanovska Soveedei populiaarnostinь ba avtoriteedenь gansal, bastovaalagşadai өөhediinь dunda bişe, xarin goorodhoo xoluur urgahan baina. Şyyin, Teikoovoi, Leznioovoi, Rodnikoovoi ba Ivaanovska raioonoi busad promiişlenna ceentrnyydei xydelmerişedhөө jabagşad Soveedte jiredeg hen. Tereşelen tariaaşadai tylөөlegşed jiredeg baigaa. Tiin, Şyyiske tariaaşad bolbol lesniiçiin zakoonno bişe jabuulgada gomodoltoigoor jirehen ba busad arban jabagşad-tariaaşad xadaa „gazariiji jaaza buliaaxab, zeemske naçaalьniguudiiji jaaza ygei xexeb" geze zaabarinuudiiji ygexiin erilte xehen baina. Myyromske yjeezdiin tariaaşad bolbol ivaanovska xydelmerişed өөhediingөө azabaidalai haizaruulgiiji tuilaza baina geze bajaraa xaruuldag baigaa.

Xydelmerişedei depytaaduudai ivaanovska Soveed bolbol bolьşeviigyydei Seeverne Komiteedei xytelberi doro xydelmerildeg hen. Staaçkiin yjede, ivaanovoda bolьşeviig gryyppe baihan jym, tere xadaa xozomiinь paartiin ivaanovska gorodskoi komiteed bolgogdohon baigaa. Ene gryyppe bolbol podpoolьno tipograafitai baihan ba terenь bastovaalagşadai dunda jixe oloor taraagdadag, staaçkiin jabasiin tuxai biylleteeninyydiiji yder byri gargadag belei. Biylleteeninyydhee gadana, yje yjedөө Seeverne Komiteedei listoovkanuud gargadadag baigaa.

Goorodto—plooşçadь deere main 31 xyrter, yder byri şaxuu xydelmerişedei suglaanuud boldog baigaa. Xarin udanşgyi, ede suglaanuudiiji zasaguud xorizorxioo. Tiixedenь, xydelmerişed bolbol goorodhoo gaduur, oi modonoi zaxada, Taalka geze bagaxan myrenei erjede suglaradag boloo hen. Suglaanuudanь jyre iimeer yngeredeg baigaa: ylөөgyyr erte, Soveedei zasedaaniiin urda tee gy, ali urda ydeşenliinь, gadana, paartiin gorodskoi komiteed bolbol oi modon soo suglaraad, staaçkiiji xytelberilgiin tekyyşçe asuudalnuudiiji xelsedeg baigaa.

Oi modonoi xazuuda, Taalkiin erjede, ylөөnei 11 çaas boltor Soveed zasedaaldag hen. 11 çaasta Taalkiin xazuudaxi yrgen tala deere, xede miangan bastovaalagşad suglardag belei. Soveedei preziidiymei çleengyydei xen-negeniinь miiting needeg ba staaçkiin jabasiin tuxai informaaca xedeg baigaa. Hyyleerenь, partii agitaatornuud bolbol nege geneigee xoinohoo politiiçeski ygenyydteigeer vestypaald hen. Zakliyçeenidee (enenь j rel ydeşelen boldog hen) bastovaalagşad bolbol revoliycioo no duunuudiiji duulaad, nyydtee taradag baigaa. Ilge tahalduugyigөөr, yderhөө yde te, tere yje boltor baga me degdengi baihan Taalka myre deere, partiina organizaac xytelberi doro, xydelmerişed depytaaduudai Soveedeer da zuulan, xydelmerişedei ton gen maassanuudiiji politiiçesk xymyyzyylxe aixabtar ji xydelmeri jabuulagdadag bai gaa.

Zasag xadaa staaçkiiji halduulza şadaagyi. Tiixe dee, tedener bolbol xyse reglexe geze şiideehen. Ijyyn 16-da seregyyd xadaa xyd rişedei xeden arbaadiiji ala xeden zuugaadiiji şarxatuul Taalkada bolzo baigaa sugla namnazaroxioo hen. Tus goor xadaa byxelegden xaagdaha polozeenide sonosxogdoo he Xarin enenşji tuhalaagyi: staa kanь yrgelzelhөөr baigaa, su laanuudanь yder byri oi modo sooguur boldog boloo. Udan gyi (ijyyniin 27-do), zasagu xadaa Taalkada suglaa ynge gexiijinь daxin zybşөөrexe ba tai bolzo, eneenhe xoişo So veedei yder byriin zasedaan nuud ba bastovaalagşadai mi tingnyyd tende boldog bo loo hen.

M. V. Fryynze bolbol staa kiin ton tomo ba ton avtor teetne xytelberilegşenь baiha jym. Staaçka bolbol xojor ha ra xaxad şaxuu yrgelzelөө hen.

Ivaanovska eregtei ba eme tei xydelmerişed bolbol tus gaar viiderzne, xatuu zor ba organizoovannostiiji xaruu han baina. „Gansal ton jixe yled ze, jadaraxadaa xydelmerişe xydelmeridөө garxa baatai bolo hen. Staaçka bolbol xydelmeri şediiji xatuuzuulba. Xydelmeri şen angiiin erelxeg, xatuu zo rigtoi, tesemgei, ebtei ejetel ba hanal deede zişeeji ene staa ka yzyylbe. Enenь xadaa ivaa novo-vozneseenske xydelmeri şedte, politiiçeske xymyyzel johotoi gegşiin hurguuli bola ygehen baina.

Ene zabastoovkiingoo yjed ivaanovo-vozneseenske xydel merişed xadaa ynendөө Rossi doxi xydelmerişedei depytaa duudai tyryyşiin Soveedyyde negeniinь bolhon ypolnomoo çenuudai Soveed baiguulha baina". (BKP(b)-ein istoori Xuriaangii kyyrs, n. 79).

F. Samoilov

SOVEED EPOOXIIN ERXIM POEED

(Vladiimir Vladiimiroviç Majakoovskiiin nygşehenhөө xoişo 9 zil bolhondo)

1930 onoi apreeliin 14-nei yder soveed epooxiin erxim ba ton talantliiva poeed Vladiimir Vladiimiroviç Majakoovski bolbol gente naha barahan baina.

Tiixe yjede xeden miangaad xynyyd bolbol tereenei yxeliiji taaza jadan, inag poeedeingee halaza oşohondo ugaa jixe gaşuudal, şanalal yzeze baigaa hen. Hyylei yjede, byxii progressiivne delxein urda elireze garahan, faşiizmiin aagentnuud, trockis-buxaarinska-zinoovьjevsko buzar bulai xoroto zoliguudai zutar muuxai poodlostь, xoro xynөөl tiixe yjede yşөө eli bişe baigaa.

Ede xoroto muuxai dalsad bolbol Majakoovskiiiji xorolhon baigaa.

Jyyn deerehee ede galzuu noxosuud bolbol manai Majakoovskido tiiteree xorolxon duraagutadag baigaab? Jyyn deereheeb gexede, Majakoovski bolbol byxii өөriingөө poetiiçeske talaant ba masterstvoogooroo soveed aradai hanal mederel iji medyylen xaruulagşa baigaa hen. Jyyn deereheeb gexede, tere bolbol delxei deerexi ton tyryy ba ton revoliycioonno angiiji, orodoi xydelmerişen angiiji tolgoilon jabaa Leeninske-Staalinska paartida ideine aixabtar preedanne poeed-temeselşe baigaa hen. Jyyn deereheeb gexede, tere bolbol socializmiin daisadta esergyy şarmain bodhon, socialiis exe oronoigoo zorig tyges patrioodonь baigaa hen. Jyyn deereheeb gexede, tere bolbol poetiiçeske ygejөө revoliycioonno xereg, kommuniis xereg bolgohon ton ynenşe, ton hain haixan tyrelei xydooznig baigaa hen.

Vladiimir Majakoovski bolbol oovşçestviiji socialiis johoor şinedxen baiguulxa xeregtenь aradtaa ynen bodotoor, ynen sexeer, byxii sedьxeleeree, өөriingөө byxii uxaan mederel ba hanal xyseløөrөө, preedanne ba erelxegeer slyyzbe xeze, „Bi poeedeingee byxii xanxinama duuta xysiiji, ataakalagşa angi, şamdaa ygeneb"—geze bişehen baina.

Xydelmerişen angiiin paarti, Leenin—Staalinai paarti xadaa Majakoovskido aminahandanь egeel ynetei jyymenь baihan jym. Paartitai xamta, aradtai xamta Majakoovski bolbol daisadaingaa urdahaa esergyysen bodohon ba „manai gazar deegyyr ba manai gazariiji toirood jixe olon eldebiin zoliguud jabana" geze susaraltagyi hanuuldag hen. Vladiimir Vladiimiroviç xadaa priroodooroo, temperaamentaaraaş, etigeleereeş johotoi temeselşe baihan ba Majakoovski bolbol:

Guurhiiji zadatai
adlidxahai,
Şiremteiş, bulad
xelgeteiş adlidxaza,
Şylegyydei xydelmeri tuxai
Politbiyroohoon
Staalin xelehee
doklaadaa.

geze hanadag, xysedeg baigaa.

Ene zadatai adlidxagdahan guurhanainь xursa xysiiji daisad bolbol bejedee turşaza yzehen bainad. Iimehee daisad bolbol partiina agitaator, xydooznig-temeselşe ba socialiis revoliyyciin duuşan Majakoovskiin poetiiçeske tyges xysiiji moxoodxoxo ba buzarlaxa geze alxam byridөө oroldohon baina. Kontrrevoliycioonno averbaaxovska muu muuxainuud xadaa Majakoovskiiiji aradhaa ba soveed poeezihee izoliirovalxa, tereeniiji alibolxo xudal xuurmag ygenyydeer ba xardalganuudaar buguulьdixa, booxo geze hedehen baixa jym.

Majakoovski bolbol өөriingөө poetiiçeske ygiiji aradtaa xanduulza baigaa, tiixedenь xarin daisad bolbol tereeniiji maassanuudta „oilgogdonogyi" gexe meteer xardadag baigaa.

Majakoovski bolbol aguu jixe kommuniist ba bolьşeviig paartiin ton preedanne bojeecenь baigaa, tiixedenь xarin daisad bolbol tereeniiji „anaarxo-individyaliist" gexe meteer, revoliyyciin „popuudçiguudai" obooz soo tereende huuri ygexe zergeer xardadag baigaa.

Kommuunaar
şylegyydei soortiijinь
bi xemzenxeib,
Kommuunada
iimehee sedьxelem
duralanxail,
Kommuuna,
miniixieer,
ugaa ynder le,
Kommuuna,
miniixieer,
gyn gynzegii le.

geze Majakoovski bişehen baigaa. Majakoovski bolbol bygede aradaigaa mederel ba hanal bodoliiji ton ynenşeer, ton hain haixanaar medyylegşenь baigaa, tiixedenь xarin daisad bolbol tereeniiji „zakaazaar bişehen şylegyydiiji xudaldagşa" gexe meteer xardadag baigaa.

Literatuuradaxi trockiis-buxaarinska aagentnuud bolbol Majakoovskiiiji, ene—temeselei berxeşeelnyydhee aidaggyi, xododoo bojevoi partiina poost deere zagsan jabahan, ene—erelxeg zorimgoi partiina agitaator, erxim soveed pisaateliiiji xardahan, myrdehen myşxehen ba xorolhon baina. Ede buzar muuxai zoliguud bolbol Majakoovskiiiji guibuulza şadaagyi, xursa zebseginь hullaza şadaagyi, tereeniiji socialiis poeeziiin bojevoi pozicahaanь zailuulan garga şadaagyi deerehee, alahan ba nad.

Gebeş, Majakoovski bolbol **„manai soveed epooxiin erxim ba ton talantliiva poe baihan ba baihaarş ylene" (I. Staalin).** Majakoovski bolbol urdanaixi şigeereel өөriingөө xyndete poost deere, byxii soveed poeeziiji tolgoilo tereenei saaşanxi xygzeltiiji şig lyylen xyteleze baina. Majakoovski xadaa şine socialiis poeeziiin rodonaçaalьniganь ba tereenei tyryyşiin realiistanь baihan jym.

Majakoovski bolbol zalu yjiiji zorigzuuldag, şine şine ilaltanuud teeşe uriaalan duudadag baigaa, mynөөş duuda baina.

Aguujixe poeed-xydooznig Vladiimir Vladiimiroviç Majakoovski bolbol manai aguujixe soveed aradtai xamta azabain bidenertejee sug xamta temeseze baina, bidenertejee sug xamta ilaza baina.

Majakooskiiin zoxioolnuud yxeşegyi, mynxel

D. Damdiino

V. V. Majakoovski.

Xariuusalgata redaaktor R. BIMBAAJEV.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. [illegible] 19. Телефоны редакции: Редактора 3-44. Отв. секретаря — 3-23, сельхоз. отдел — 7-55, промотдел — 5-07.

NKMP-iin tipograafi Glavliit № 653